

perficiatur. Miraris, & dices, quomodo quod tam diligens & expertus sit artifex, ut semper optime operetur, quod cum tot illis instrumentis, alter efficere non potest, ut in scribendo multis ex partibus apparet, primum in motis, pennarum diuisione, & moderatione, in tradendo pumice leui, & candido minuto, & celeritate manus & leuitate in reponendo ne dispergatur, affricatione ad partem eandem cum charta candida, & molli, in restituendo litteras modico atramento, & sensim, & constanter, sed in hoc plus virium est in opere, sicut & in multis aliis huiusmodi actionibus apparet. Ut verò iam in ceptum sermonem tandem absoluamus, ne à nobis propositam, & à multis (ut diximus) agitatam questionem, ita imperfectam derelinquamus: quamvis enim eius finis nullus sit, per se ac simpliciter consideratus, comparatè tamen constat assequi posse, & ad modum necessarius erit, ut nos probare intendimus. Cùm namque natura hunc sibi scopum constituisse videatur, ut quisque per totum eius vitæ decursum nutrimento indigeat, ut exhalatam assiduis fluoribus substantiam reficiat, atque corpus continuè alat, foueatque (euaporato enim assidue corporum nutrimento per insensibilem transpirationem ex sententia Galeni, nisi continuè, loco difflati, aliud suggeratur, quo corporis sedes repleantur, breui corpora viribus propriis & facultatibus destituta, cùm amplius sustentari nequeant, concidunt, atque collapsa pereunt) idcirco sagax natura facultatem conseruandi ei præbuit ventriculique os constituit, ut facta ab extimo corporis habitu suctione quadam vellicetur, ac ad se alimentum rapiat: cùm etenim ita vellicari, fugique sentiat eius animalis facultatis potentia, neruosis illis partibus innata, nec molestiam eam ferens, subsidium sibi ab alimenti ingestione petit, quod confectum postea in reliquas corporis partes distribuatur. Verùm si in cibi, potusque assumptione: nullus seruetur ordo, nullaque eorundem qualitatis, quantitatisve, atque temporis, diligentia adhibeatur, nemini dubium esse reor, quod qui in his aberrabit, manifestum inde reportabit detrimentum, sicuti optime docet Galenus in libro de natura humana, nec non & quinto, & sexto de tuenda sanitate, & multis aliis in locis, nec in eo disputandum arbitror, imo potius ratio inquirenda, ac modus indagandus, quo quisque ab huiusmodi erroribus se vindicare possit, habita consideratione ætatis, temperamenti, consuetudinis, & huiusmodi, ut infra patebit. Cùm itaque eadem diebis capiendi cibum ab omnibus ferè gentibus rectè constitutus sit vsus, atque à celeberrimis tam Græcorum, quàm Latinorum medicis approbatus quos constat de prandio & cœna sæpè in suis scriptis sermonem habuisse, imò dixit Hippocrates: [Semel tantum in die cibum assumere, corpus emaciat, siccat, & aluum sistit.] Ideo meritò quæri videtur, nunquid sanis cœna prandio vberior esse conueniat? & quamvis circa hoc complures inter se cõterant, nos tamen, ne in re tam clara tempus conteramus, eam breuiter absoluemus, & præsertim cùm constet, communem tam

Hippocratis ac Galeni, quàm aliorum illustrium doctorum sententiam esse, quod prandio cœna vberior esse debeat, licet non desint qui potius Hippocrati & Galeno contradicendi causa, quàm humano generi consulendi, oppositum probare nituntur: dicentes, prandium cœna copiosius esse debere, eò quia in nocte & somno calor innatus in concoquendis humoribus crudis totus intentus est, quare si plus sibi in cœna assumatur, retrahitur calor ab eius operatione & humorum crudorum concoctione, cùm non possit duo vnà facere, cibum videlicet, & humores crudos concoquere. Quæ ratio quàm absurda, & à veritate aliena, vnusquisque, & si mediocriter in Hippocratis & Galeni doctrina versatus, cognoscere poterit: qui voluit Prima Aphorismorum, quod hyeme, ac in somnis longissimis, tanta fiat ad intracaloris innati copia, ut per eam dum ventriculi, sed iecoris quoque ac venarum concoctio, & totius corporis nutritio, & omnium excrementorum vacuatio, longè melius administrantur. Inquit enim Galenus: [Quod autem omnia bene hyberno tempore in corpore animalis administrantur, indicio sunt naturæ opera fortiora: nam cibi in ventriculo concoquuntur, quoniam calor innatus plurimus est, & in somnis longioribus superfluitates expurgantur.] Subiungit quoque, [quod somni longissimi fiunt ob noctium longitudinem, quod & non parum confert ad naturales operationes, ob hoc igitur, & concoctiones, & sanguificationes, & nutritiones his temporibus sunt pleniores.] Merum igitur fuit horum somnium, quod & clariùs ostendit Hippocrates in sextum de Morbis Vulgaribus, qui habet: [Euidenter vigilans calidior exterius, interius autem frigidior dormiens è contrario,] supra quam particulam Galenus inquit: [Id nempe ex eo apparet, quod dormientes compluribus stragulis, ac vestibus, tum etiam capitis egent tegumento, si frigidus, ut hyberno tempore quo circumfunditur, sit aër, ut qui interdum vigilantes hæc non requirunt. Quin etiam maior respiratio plus caloris in penetralibus corporis collectum esse testatur: perinde & concoctiones in dormientibus efficacius, quàm in vigilantibus fieri, non solum in ventriculo comestorum ciborum, verùm etiam humorum in iecore, & venis corporis. Et sic abditas sedes in dormientibus calidiores effici signum est, cùm à nobis concessum & supra ostensum sit ingenitum calorem omnium in corpore concoctionum præcipuum esse opificem.] Isti ergo non leuiter mea quidem sententia aberrant, quod & Hippocratis omnium medicorum consensu facile principis sententia patet, quarto Acutorum, qui cœnam prandio præfert, nec non & Galenus tot in locis allegatis, & etiã in libro de Dissolutione continui: vbi reddens rationem, cur antiqui cœnam prandio præferebant, inquit: [Melior horarum in accipiendo cibum est hora frigiditatis, propter aggregationem caloris innati in interioribus corporis sed hora caliditatis oportet quod dimittatur acceptio cibi, quia caliditas aëris attrahit calorem naturalem ad exteriora

Not.

Natura scopus in corporis conseruatione.

Sec. 2.

2. Acutor.
Iuxta finem
An cœna prandio vberior esse conueniat.

15.

Hyberno tempore natura opera fortiora.

Com. 4.
Sec. 14.

Hora accipiendi cibum quam melior.

rora